

Jákfa

TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYV 2017

VÉLEMÉNYEZÉSI

1. Bevezetés, köszöntő

Kedves Olvasó!

A 2016. évi LXXIV. törvény a településkép védelméről változást hozott mindennapi életünkben, hiszen egy rendezettebb jogszabályi környezetet teremt az épített- és táji környezet számára a településeken. Ez azt is jelenti, hogy a településkép védelméről minden településen, immár külön, helyi rendelet kell alkotni, ami a helyi építési szabályzat mellett fontos szabályozó elem lesz főként az építkezések, átalakítások, felújítások során. A helyi településképi rendelet megalkotásához, jelen Településkép Arculati Kézikönyv nyújtja a szakmai alapot.

A Kézikönyv, amit most kezében tart, egy olyan útmutatót jelent, ami közérthető formában hivatott elmondani és elmagyarázni, azokat az építészeti irányokat és javaslatokat, amit a település épülő, fejlődő jövőjében majd az itt élők és a beruházók számára alapul kell venni. Többnyire a „Hogyan?” kérdésre ad egzakt választ, a településen már fellelhető jó példákkal és egyéb magyarázó ábrákkal. Célja, a közérthetőség, a mindennapi felhasználást szolgálja és segíti.

A Kézikönyv egyik legfőbb célja tehát az értékmegőrzés, az épített örökségünk, múltunk megőrzése és annak, jövőbeliségének szilárdabb alapokra helyezése. Bízunk benne, hogy a Kézikönyv valóban használható lesz Ön számára és megfelelő alapot biztosít arra, hogy sikeresen megvalósítsa céljait, ezzel is gazdagítva a települést!

Reméljük, a Kézikönyvet tovább bővíti majd jó példával, ezzel is segítve a Kézikönyv és egyben a település folyamatos fejlődését!

Virág Attila

geográfus

2. Jákfa bemutatása

Jákfa község Vas megyében, a Sárvári járásban található. 1914 óta hozzá tartozik Terestyénfa, 1928 óta pedig Rábakövesd is. A község lakónépessége 500 fő (2017. KSH). A település legidősebb házai a Tölgy utcában találhatóak, illetve a Petőfi utcában van egy-két olyan épület, melyek közel 100 éve épültek. Jákfa a három településből összeállt falu ma is megőrizte egyutcás jellegét, mivel a közel három kilométer hosszan elnyúló településnek csak öt leágazó rövid utcája van. A településen négy harangláb is található.

3. Örökségünk, büszkeségeink

A település kettő, országos jelentőségű műemlék is található: a Szent Mihály katolikus templom és a Nepomuki Szent János szobor.

A Szent Mihály katolikus templomot, 1230. körül építették a Ják család fogadalmából. Első írott említése 1472-ből származik. Jelenlegi formáját több átépítés, bővítés után nyerte el. Nevezetessége, hogy 1915-16-ban Mindszenty József hercegprímás Jákfán kezdte meg papi pályáját. A templom búcsúja a Szent Mihály napját (szeptember 29.) követő vasárnap. Az épület műemléki védelem alatt áll.

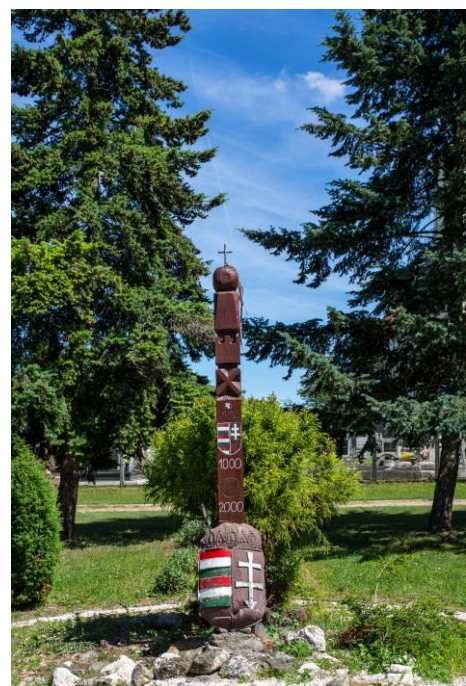

A Nepomuki Szent János-szobor a településrész főutcáján (Kövesdi u.) áll. Felállítására 1770 körül kerülhetett sor. A szobor balusztráddal körülvett rokokó posztamensen, gerezdelt talapzaton áll. A szent áttört csipke díszítésű karinget visel. Az egyik kezében korábban kereszt volt, de annak ma már csak a nyoma látszik

A településen helyi védett épület és helyi védett objektum nem található. A település arculatát nagyban meghatározza a Végh-kastély. A kastélyt 1810 körül építtette a nemesi Végh-család. Az U alakú kastélyépületet eredetileg vadászkastélynak használták. A kastély a történelem során volt hadirokkantak intézete, de a helyi termelő szövetkezet irodái is működtek benne. Az egyébként impozáns épület jelenleg erősen felújítandó állapotban, magántulajdonban áll.

A településen két műemlék is található. Az 1956-os emlékmű a katolikus templom előtti parkban áll. Az évszám dísztéglákból lett kirakva. A Milleneumi emlékmű az ötvenhatos emlékmű szomszédságában látható.

A település falusi múltját bemutató falumúzeum 2004-ben lett kialakítva. A település lakóterületén található emblemikus épületek: községháza, ifjúság klub, 4 db harangláb, napközi otthonos óvoda művelődési ház, posta épülete.

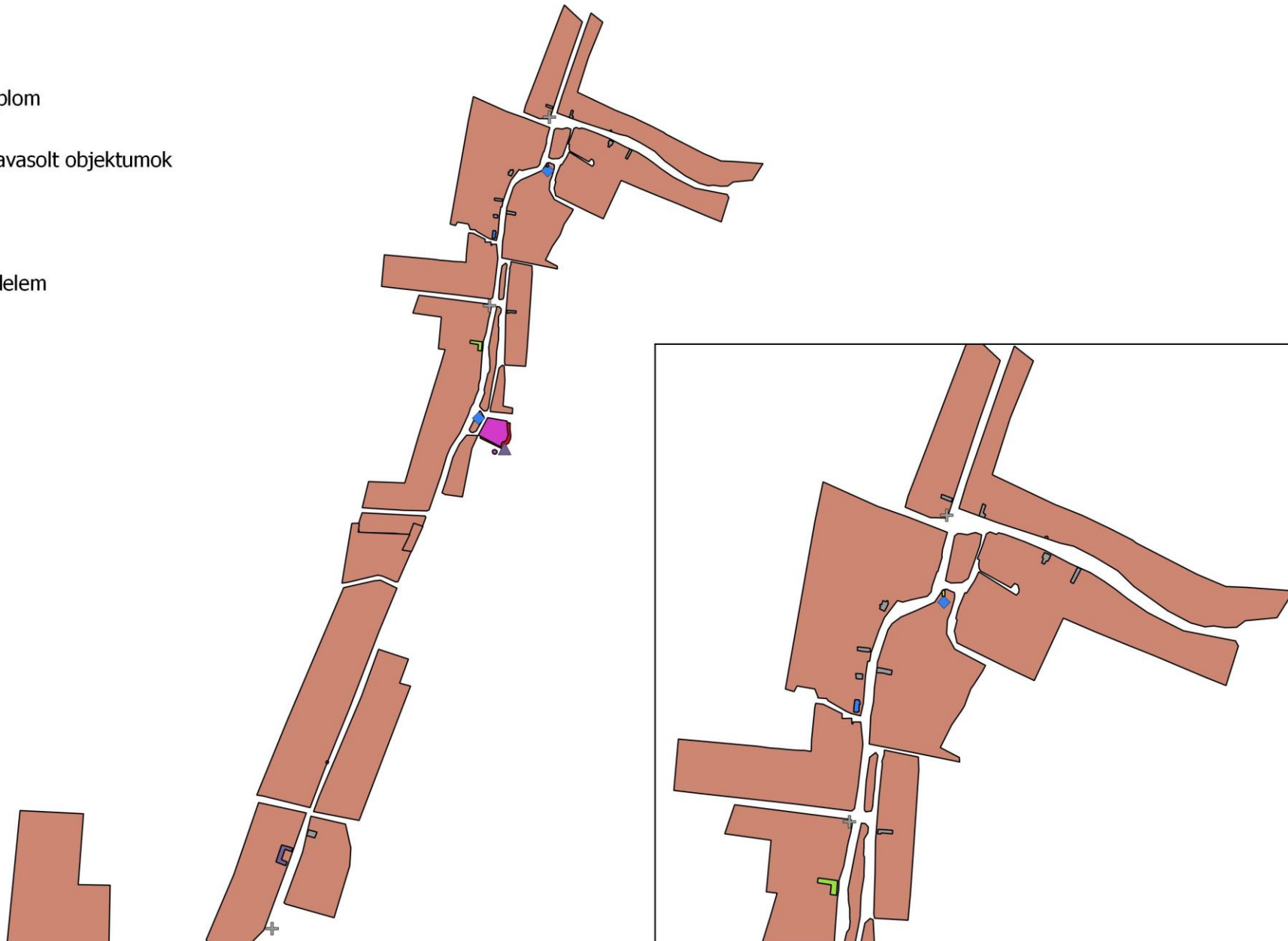

helyi védelemre javasolt

- lakóház
- posta
- kastély
- hivatal
- temető, templom
- harangláb

helyi védelemre javasolt objektumok

- kőkereszt
- emlékmű
- síremlék
- országos védelem

A falu nevének talán leghíresebb viselője hazánk volt miniszterelnöke, Vitéz Jákfai Gömbös Gyula (1932.09.29. – 1936.10.06.), aki szülei, nagyszülei révén került kapcsolatba Jákfával. A falusi emberek visszaemlékezése szerint állt a falu egyik utcájában két Gömbös ház is. Meg kell említeni még Molnár Ádámot is (1716-80), aki Terestyénfán született. Ő, mint az oláh vajda udvari orvosa, 16 éven át tartózkodott Bukarestben s több munkájában ismertette Románia természeti viszonyait és az ott uralkodó betegségeket.

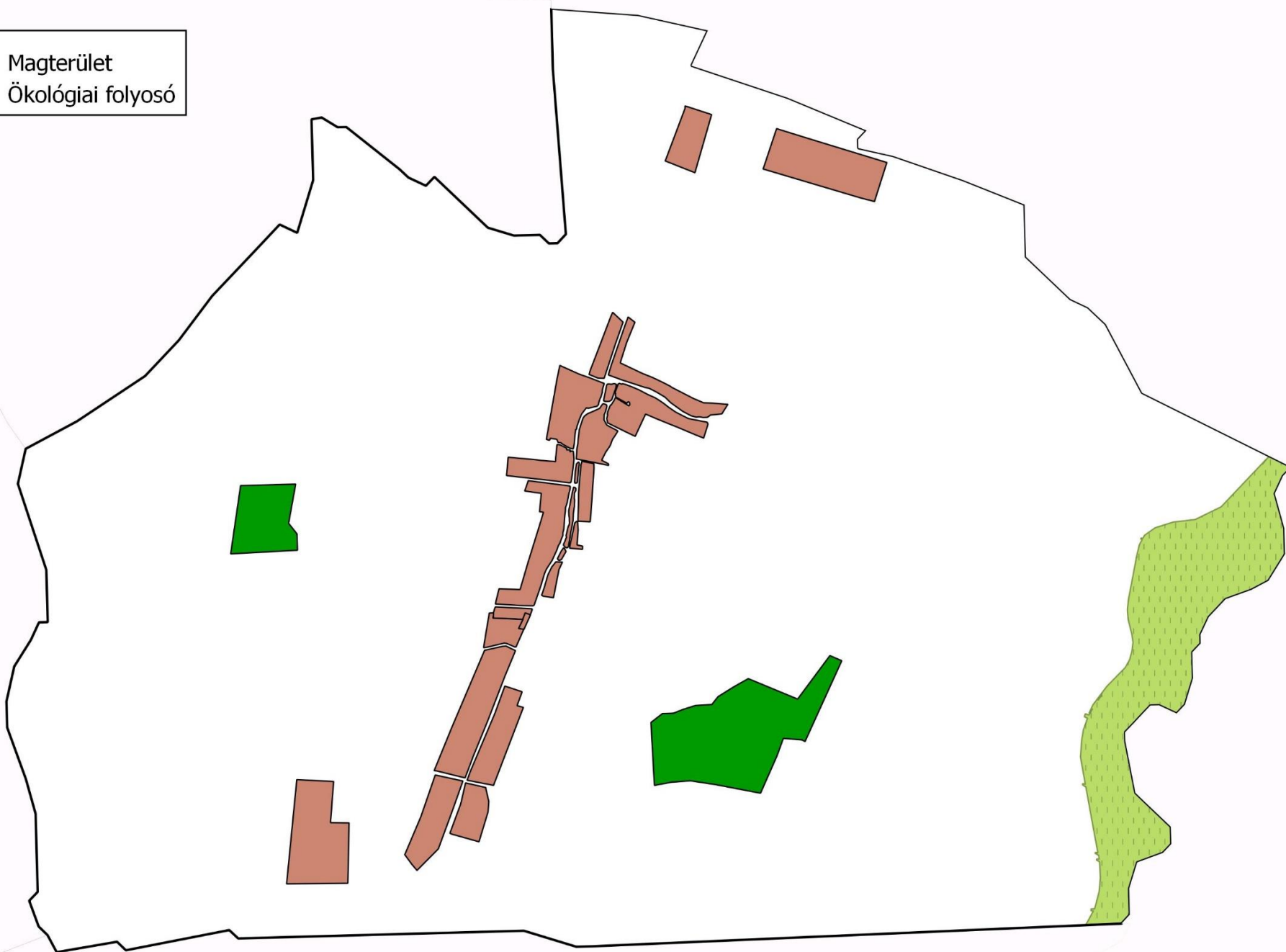
Jákfa település keleti határán folyik a Rába folyó ami gazdag növény- és állatvilággal rendelkezik. A Nemzeti Ökológiai Hálózat területe közül, a Magterület és az Ökológiai folyosó megtalálható a településen. A település Natura 2000 területet érint, a Rába és Csörnök-völgyet (HUBF20008). A terület jelölő élőhelyei:

- Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén *Quercus robur*, *Ulmus laevis* és *Ulmus minor*, *Fraxinus excelsior* vagy *Fraxinus angustifolia* fajokkal (*Ulmion minoris*)
- Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*)
- Folyóvölgyek *Cnidion dubii*-hoz tartozó mocsárrétjei

A terület jelölő fajai:

- vágócsík (*Cobitis taenia*)
- szivárványos ökle (*Rhodeus sericeus amarus*)
- széles durbincs (*Gymnocephalus baloni*)

4. Településképi szempontból meghatározó, eltérő karakterű területek

ÓFALU

Kossuth utca, Zsédenyi utca, Petőfi utca, Kövesdi utca

ÚJFALU

Kövesdi utca

ZÖLDTERÜLET

Parkok, sportpálya

GAZDASÁGI TERÜLET

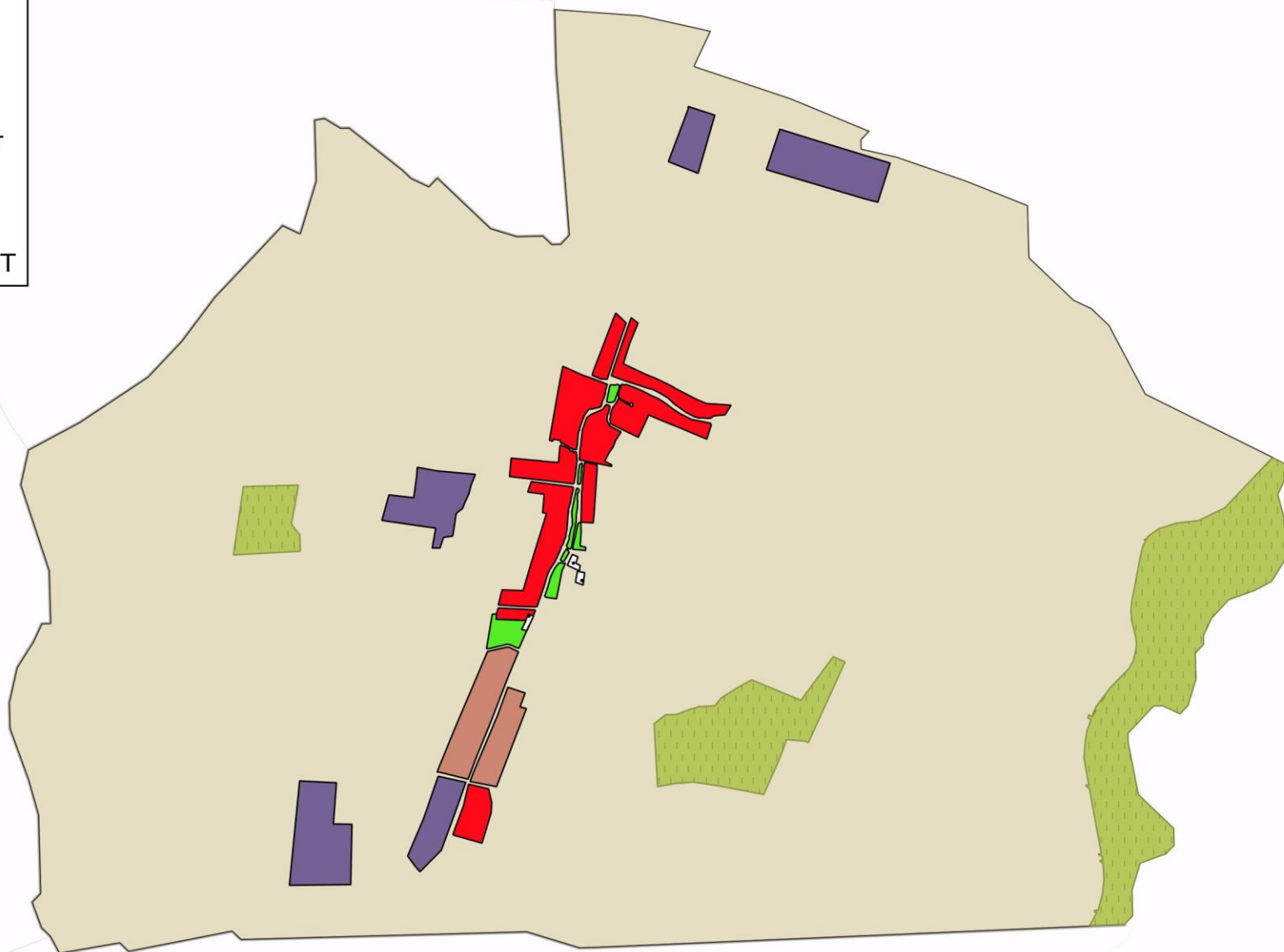
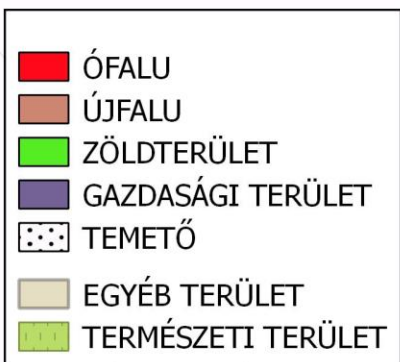
TEMETŐ

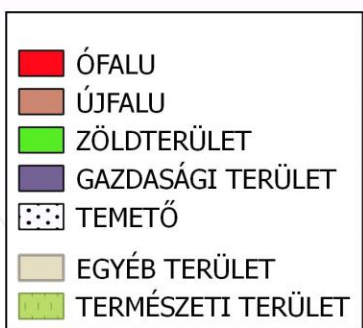
TERMÉSZETI TERÜLET

Az ökológiai hálózat területe

EGYÉB TERÜLET

Mezőgazdasági, erdő területek, egyéb felhasználású területek

5. A településkép minőségi formálására vonatkozó ajánlások ÁTFOGÓ TELEPÜLÉSKÉPI JAVASLASTOK

Tetőforma, tetőhajlásszög

A nyeregtetős, kontytetős, csonka kontytetős valamint sátoztetős házakból álló utcaképbe ugyanilyen tetővel kerüljenek az új házak vagy a felújított házak. Látványosan megbontja az utcaképet, ha egy kialakult tető stílusú utcába bekerül egy új stíluselemeket hordozó tetőszerkezet.

A tetőformák hajlásszögének kialakítása során törekedni kell az utcában jellemzően előforduló tetőhajlásszög alkalmazására. A túl magas illetve túl alacsony hajlásszögű tetővel rendelkező épületek nem illeszkednek Jákfa településképebe. Lapos tetővel épülő ház szintén nem illik a település arculatába.

Javaslat: Új építés esetén a területre jellemző, hasonló tömegű és egyszerű tetőformájú épületben gondolkodjunk!

Héjazat

A tetőfedőanyag a településen álló épületeknél leginkább égetett kerámiacserép. Felújításnál törekedni kell a hasonló színű és formájú cserepek alkalmazására. Javasolt a matt égetett természetes alapszínű, nem engóbozott agyagcserép fedés (natúrtól a mélyvörösig), használata hozzájárul a magaslatookról is jól látható egységes településképhez.

Kerülendő a mű antikolt vagy egyéb mintázatú, nem természetes színű és anyagú cserepek, vagy egyéb anyagú fedések (lemezek, zsindelyek) alkalmazása. A cserép anyaga és színe mellett fontos a megjelenése is. A klasszikus hódfarkú vagy egyenesvágású cserepek ajánlottak, melyek számos rajzolatban helyezhetők el a tetőn. **Nem ajánlott a túlhatározott karakterű, szinte önálló életet élő nagyhullámú, nagyméretű cserepek alkalmazása. Kis tetőfelületen ezek a cserepek torzítják a ház külalakját.**

Ugyanezen ajánlások vonatkoznak a portán belüli melléképületekre is, hiszen látványukkal ezek is hozzájárulnak a településképhez.

Javaslatok: A településre jellemző kisebb felületű tetőkre ne helyezünk nagyméretű cserepeket! A cserép színe minden esetben az égetett agyag színe vagy annak közeli árnyalata legyen!

Lábazat

Jelen van au ún. zöldpala, vagy kloritpala is, ezt is javasoljuk használni. Kerülendők a ragasztott, csempeszerű utánzatok, ez esetben a sarkokon az élek találkozása nem megoldott. **Mivel nagyon szépen illeszkedik a településképhez javasoljuk épületlábazat és**

kerítéslábazat építéshez is! A fugákat természetes módon hagyjuk üresen!

Ahol a lábazat elválasztását festéssel oldják meg ott mindenképpen törekedjenek a homlokzattal harmonizáló, a homlokzat színétől csak egy-két árnyalattal eltérő tónus használatára. A legjobb a hagyományos, szürke színű lábazat kialakítása.

Kerülendők a ragasztott, csempeszerű utánzatok, ez esetben a sarkokon az élek találkozása nem megoldott. Ahol a lábazat elválasztását festéssel oldják meg, ott mindenképpen törekedjenek a homlokzattal harmonizáló, a homlokzat színétől csak egy-két árnyalattal eltérő tónus használatára. **A legjobb a hagyományos, szürke színű lábazat kialakítása.**

Kerítések

A kerítések esetében törekedjünk az alacsonyabb, áttört kerítéstípusok alkalmazására.

Kerüljük a zárt, falazott kerítéseket és magas sövényrel, növényzettel beültetett átláthatatlan kerítéseket!

Kertek zöldfelületek

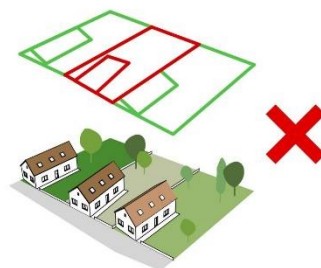
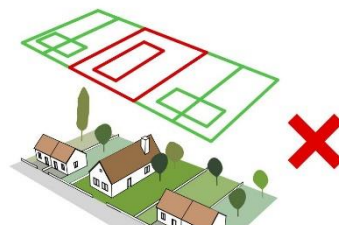
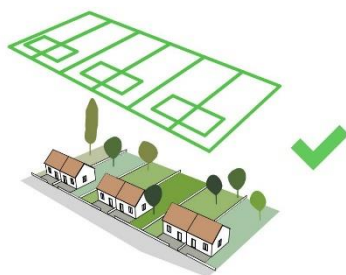
Törekedjünk a zöldfelületek fenntartására, az utcáfront felől az alacsonyabb maximum 3 méter magasságú fás szárú növényzet fenntartására. A kertek kialakítása során az árnyékos zöldfelületek nagyságát növeljük.

ÓFALU

Telepítés

Új épület építéskor az oldalhatáros – „fésűs” – beépítés megtartása javasolt. Helyenként fellelhető az utcával párhuzamos tetőgerincű épületek, ezt figyeljük meg hol van jelen a településen és tartsuk meg (hézagosan zárt sorú– „hajlított házas” beépítés).

Új építéskor igazodjunk a már utcában tapasztalható kialakult rendhez!

Héjazat

A tetőfedőanyag a településen álló épületeknél leginkább égetett kerámiacserép. Felújításnál törekedni kell a hasonló színű és formájú cserepek alkalmazására. Javasolt a matt égetett

természetes alapszínű, nem engóbozott agyagcserép fedés (natúrtól a mélyvörösig), használata hozzájárul a magaslatokról is jól látható egységes településképhez. **Kerüljük a toronyszerű tetőkialakítást!**

Kerüljük a hullámpala, zsindely, fém lemezfedés, valamint más tetőfedő anyagból készített a hagyományos cserépfedés színárnyalatoktól eltérő színű héjanyagokat (pl: zöld, szürke, kék, fekete)!

Kerülendő a mű antikolt vagy egyéb mintázatú, nem természetes színű és anyagú cserepek, vagy egyéb anyagú fedések (lemezek, zsindelyek) alkalmazása. A cserép anyaga és színe mellett fontos a megjelenése is. A klasszikus hód farkú vagy egyenesvágású cserepek ajánlottak, melyek számos rajzolatban helyezhetők el a tetőn.

Nem ajánlott a túlhatározott karakterű, szinte önálló életet élő nagyhullámú, nagyméretű cserepek alkalmazása. Kis tetőfelületen ezek a cserepek torzítják a ház külalakját.

Ugyanezen ajánlások vonatkoznak a portán belüli melléképületekre is, hiszen látványukkal ezek is hozzájárulnak a településképhez.

Javaslatok: A településre jellemző kisebb felületű tetőkre ne helyezzünk nagyméretű cserepeket! A cserép színe minden esetben az égetett agyag színe vagy annak közeli árnyalata legyen!

Jellegzetes részlet

A régi épületek tetőzetén több helyen látni kisebb kiugró, fémlemezből készült szellőző ablakot. Ennek meghagyása, felújítása erősíti a hagyományos utcaképet.

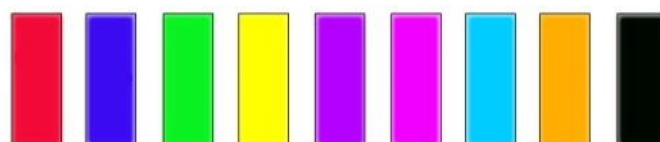
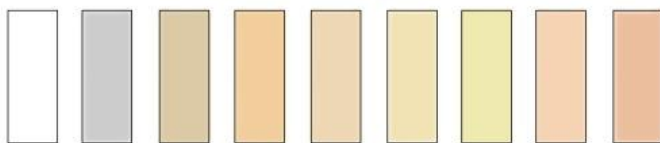
Homlokzat

Az épületek homlokzata nagyban hozzájárul a településről alkotott legelső benyomásunkhoz. Az utcakép egyik kiemelkedő meghatározója. Egy épület homlokzata önmagában is arányos, harmonikus kell, legyen, és ugyanakkor illeszkednie kell a környezetébe, abba a miliőbe, melyben az utca többi épületével együtt létezik. Ezért van az, ha csak egy épület is

megjelenésében, színében, anyaghasználatában kirívóan elüt a környezetétől, akkor az egész környezetének arculatát változtatja meg, ráadásul nem pozitív irányba. **Ezért is fontos, hogy legalább településrészek szintjén őrizzük meg az egységes pozitív arculatot.**

A településrészeire jellemző a hagyományos, visszafogott, letisztult, nem hivalkodó színek alkalmazása az épületeken. Az ettől eltérő élénk, rikító színek alkalmazása az arculat megbontását eredményezné. A homlokzatfelületek nagysága nem igényli több szín használatát.

Vakolt homlokzatot alakítsunk ki, sima felülettel! Általánosságban a kapart, dörzsölt, szórt felületképzések idegenek a településrész hagyományától. Nem elfogadható a feltűnő és kirívó színhasználat a homlokzatok tekintetében sem. A homlokzat túldíszítettségét mindenképpen kerülni kell, az utca sajátos hangulatának megtartása érdekében.

Tornác

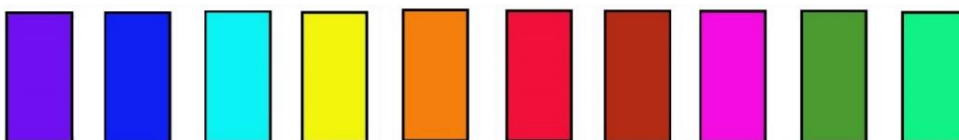
Jákfán az idősebb, de felújított, jól karbantartott épületek között is találhatók olyanok, melyek a népi építészetre jellemző oldalsó oszlopos tornáccal rendelkeznek. Az épületek utcai kapcsolata (utcafrontos házakról lévén szó) a tornác elején lévő bejáratú ajtóval biztosított. A tornác egyfajta nyitottságot, összekötő szerepet játszik a ház belseje és a külső világ, a kert, a természet között. A tornác egy közbenső tér a lakás és az udvar között, mely az időjárás elleni védelmet is biztosítja, amire egyre inkább szükség is van.

Nyílászárók

A hagyományos házakon, az utcafronton 2 vagy 3 ablak található, melyek osztottak és álló formátumúak. Az ablaknyílás aránya meghatározó: a nyílások nyújtott arányúak, azaz magasabbak, mint szélesebbek. Azonos ablakméret más-más ablakosztással egészen eltérő megjelenést, hangulatot ad a háznak.

Az ablakok stílusát a modern, hőszigetelt nyílászárókkal is tökéletesen lehet érvényesíteni. **Nyílászárók felújításánál mindenképpen a fa használata javasolt. A keret színezésénél használjuk föld színeket!**

Az utólag felszerelt fehér redőnytokok beszerelése helyett gondoljuk át a rejtett, fa vagy famintázatú, lehetőleg a nyílással azonos színű árnyékoló szerkezetek elhelyezésének lehetőségét. **A lamellás kialakítású zsalugáter mellett jó megoldás lehet a tömör kialakítású külső spaletta elhelyezése! Kerüljük a fehér műanyagredőnyöket, törekedjünk a**

pasztellszínű redőnyök használatára, és arra hogy a redőnytokok az épületen belülre kerüljenek

A nyílások kialakításánál törekedjünk inkább arra, hogy több kisebb nyílás hozzunk létre!

Hőszigetelés

A homlokzat esetén javasolt a belső oldali hőszigetelés, melyhez kérjük szaktervező segítségét. Külső oldali szigetelés esetén építészeti tervek alapján gondoskodni kell az eredeti homlokzatszínek visszahelyezésére, melyhez szakember segítségét kérjük. **Kőpárkánnyal díszített homlokzatok esetén jó megoldás lehet, ha olyan szigetelőanyagot választunk, melynek vastagsága megengedi, hogy az eredeti díszek a helyükön maradjanak, és a síkváltások megtartásával ne veszítsék el homlokzattagoló szerepüket.**

Egyéb műszaki berendezések

Kerüljük a parabolaantenna, parapetkonvektor, klímaberendezés és közművezeték – közterületről látható módon – történő elhelyezését! Kerüljük az erkély, loggia homlokzati elhelyezését!

Zöldfelületek kertek

Törekedjünk a közterületeket, azok burkolatának, bútorzatának a kialakult környezeti kép jellegzetességeinek és karakterének megtartására!

ÚJFALU

Telepítés

A szabadon álló beépítés alakult ki, újépítés esetén is ezt a beépítési módot kell alkalmazni.

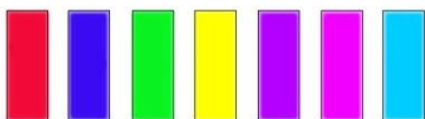
Magasság

Az épületek magasságánál a kialakult magasságot kövessük!

Homlokzat

Vakolt homlokzatot alakítsunk ki, közel sima felülettel, kapart, dörzsölt, szórt felületképzések megengedettek. Nem elfogadható a feltűnő és kirívó színhasználat, törekedni kell a pasztellszínek alkalmazására.

Javaslat: Kerüljük az Ófalu településrészre inkább jellemző világos, fehér homlokzati színeket! Használjuk az eredeti szürke, és egyéb színárnyalatok világosabb tónusait.

Nyílászárók

A nyílászáróknál a műanyag nyílászárók is igénybe vehetők.

ZÖLDTERÜLET, TEMETŐ

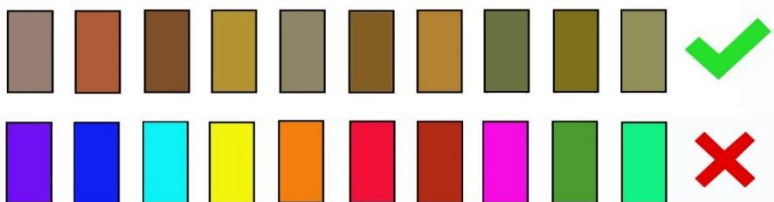
A településen zöldterület és temető található. Nagyságuk megfelelő, karbantartásuk megoldott. A temető állapota megfelelő. Ügyelni kell a köztisztaság fenntartására, és biztosítani kell a lehető legtöbb árnyékos és hűvös pihenőhelyet!

GAZDASÁGI TERÜLETEK

A település lakóterületéhez közel, újonnan épülő létesítményeknél javasoljuk a települési karakterhez való illeszkedést, természetes, helyi anyagok használatát! Mellőzük a fényes, csillogó anyagok (fémlemezborítás), élénk színek alkalmazását!

EGYÉB TERÜLETEK TERMÉSZETI TERÜLET

A csarnokszerkezetű épületeken semleges vagy természetes földszíneket javasolt alkalmazni!

6. Jó példák épületek, építészeti részletek

Felújított ház az Ófaluban. Az ablakok kiosztása, anyaga és elhelyezkedése az eredeti tulajdonságokat őrzi.

Felújított ház Ófalu településrészében, hagyományos cseréptetővel, világos homlokzattal, eredeti ablakokkal, a jellemző szürke lábazattal.

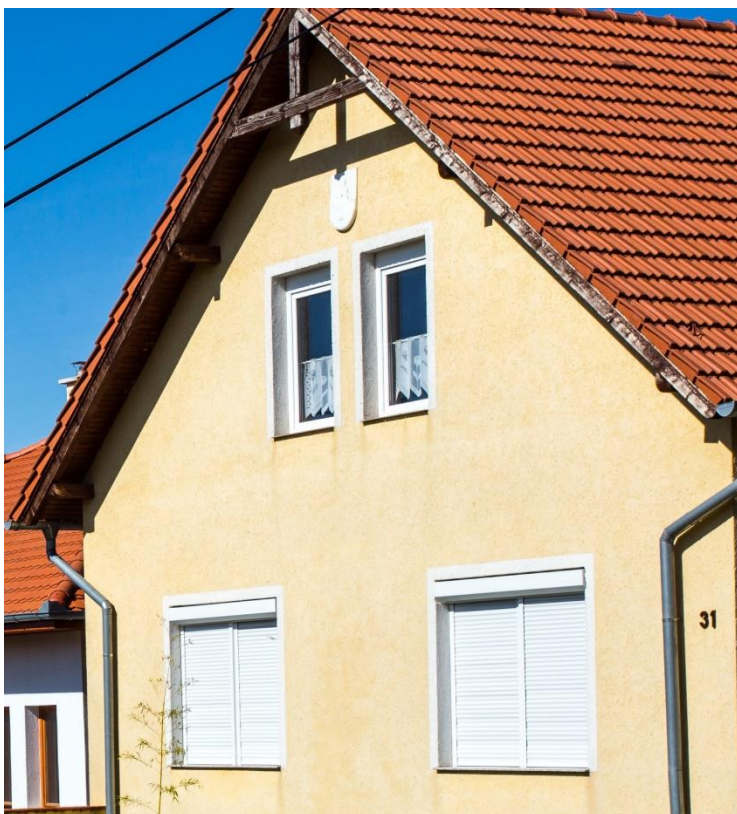
Felújított ház Ófalu településrészében, hagyományos cseréptetővel, világos homlokzattal, eredeti ablakokkal, spalettával redőny helyett (!) a jellemző sötétebb lábazattal. A homlokzat eredeti díszítő elemei megőrzésre kerültek.

Áttört kerítés az Újfaluban. Homlokzatszínezés nem fehér, de pasztell, az ablakok fehér műanyagok.

Áttört kerítéstípusok az Ófaluban:

A kertvárosias thomlokozat színezés. A fehér helyett pasztell árnyalat. Figyeljük meg a tető színét, anyagát!

7. Jó példák

sajátos építményfajták, egyéb műszaki berendezések

A buszmegálló a településképbbe illik egyszerű formatervezésével és természetes anyaghasználatával.

Az információs tábla, kellemes falusias hangulatot kelt.

A település korábbi utcaképének egy-egy fennmaradt elemét jelen esetben az utcai kutat a látvány, a hangulat és az emlékezés miatt is érdemes megővni az utókór számára.

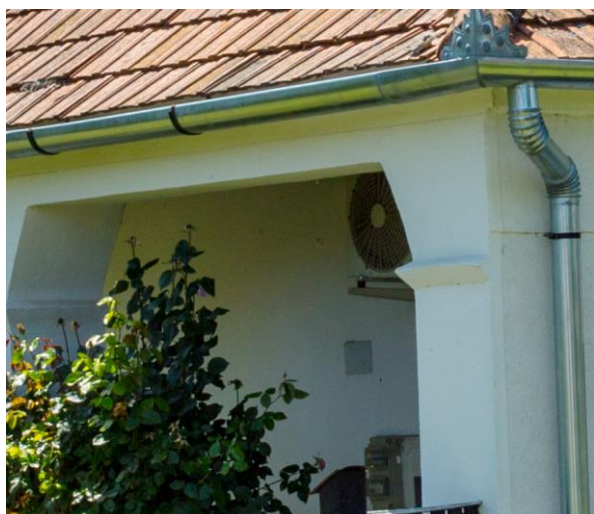
Magyarországon is egyre elterjedtebb a napenergia felhasználása. Napelemen kívül a napkollektor használata is kezd elterjedni. Mindkét esetben a technológia adott, a napelemek, napkollektorok kinézetén esztétikailag nem lehet javítani, azonban a tetőkre való felhelyezésnél az esztétikai megjelenésre már oda kell figyelni több szempontból is.

Ezeket a berendezéseket az utcakép védelmében az utcafronttól a lehető legtávolabb, például a hátsókerti tetőfelületen célszerű elhelyezni. Érdemes a paneleket egy tömbben tartani, a lépcsőzés és az ugráló vonalvezetés megbontja a tető egységes, nyugodt látványát.

Elhelyezésük csak oromzatos magastetőn, és kizárólag a tetősíkokban maradva kívánatos, ne döntsük meg semmilyen irányban. Védett utcakép, vagy homlokzat esetén, vagy ha a déli tájolással a fentiek nem egyeztethetők össze, meggondolandó a kertben, támfalra, esetleg a kerítésre való telepítésük.

Az utcai homlokzatra ne helyezzünk parabolaantennát, légkondicionáló berendezés külső egységét, illetve ha lehet parapetet se, valamint közművezetékét közterületről látható módon se helyezzünk el. Ezek mind megbontják a homlokzat egységét, még akkor is, ha egy szépen felújított épületről beszélünk. Ezek kerüljenek a ház hátsókert felé néző falfelületére.

A riasztóberendezésről is külön szót kell ejteni. A riasztó külső egysége a legszebb homlokzat látványát is meg tudja bontani. Nem javasolt a berendezést a főhomlokzat közepére helyezni, hanem esztétikusabb és településképileg is szerencsésebb hely az oldalhomlokzat, esetleg egy takart hely, hiszen a legtöbb esetben nem a fény, hanem a hangjelzés és a biztonsági szolgálathoz való közvetlen kapcsolat a lényeges a riasztás folyamatában.

Településeinken nagy gondot jelent a mára már kaotikussá vált légvezetékek visszasztító látványa. Sok település ófalui részén már csak földkábeles bekötéseket engedélyeznek. Jákfar is olyan értékes településrészekkel rendelkezik, ahol érdemes lenne a kiváltások lehetőségével élni.

Reklámhordozóknál tartsuk be a maximális megengedett méretet.

Javaslat: A kötött maximális méret megtartása és a feliratok kivitelezése során a megvilágítást használjuk a világító feliratok helyett!

Készült Jákfa Községi Önkormányzat megbízásából, a településkép védelméről szóló 2016. évi LXXIV. törvényhez kapcsolódóan

Polgármester: Fodor Lászlóné

Főépítész: R. Takács Eszter

Szerzők: Virág Attila, Orosz György

Fotók: Orosz György

Ábrák: Lechner Lajos Tudásközpont Nonprofit Kft., Orosz György, Virág Attila

A kiadvány a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. tv. védelme alatt áll.

Jákfa, 2017.